

**Ομιλία του Πρόεδρου της Δημοκρατίας κ. Δημήτρη Χριστόφια
σε εκδήλωση του Πανεπιστημίου Κύπρου και του Ινστιτούτου
Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Μελετών (ΙΣΤΑΜΕ)
"Ανδρέας Παπανδρέου" στη μνήμη του Γιάννου Κρανιδιώτη**

Ομιλία του Πρόεδρου της Δημοκρατίας κ. Δημήτρη Χριστόφια
σε εκδήλωση του Πανεπιστημίου Κύπρου και του Ινστιτούτου Στρατηγικών και
Αναπτυξιακών Μελετών (ΙΣΤΑΜΕ) "Ανδρέας Παπανδρέου" στη μνήμη του
Γιάννου Κρανιδιώτη

Όταν ο Κύπριος ποιητής και διπλωμάτης Νίκος Κρανιδιώτης έγραφε το 1974
«Πώς με πικραίνει η Μοίρα των ανθρώπων, που τη βεβαία τους φήμη
προλαμβάνει γρήγορος θάνατος και άθροισμα κόπων η σύντομη ζωή τους δεν
τους φτάνει...» δεν υποψιαζόταν ότι τούτοι οι στίχοι κάποια στιγμή θα ταίριαζαν
στη μοίρα του δικού του παιδιού, του Γιάννου.

Και όμως, η ζωή μπορεί να είναι και ένα ταξίδι αναπάντεχο. Ένα ταξίδι που το
τέλος του κανείς δεν ξέρει πόσο μακρύ ή σύντομο θα είναι, πόσο όμορφο ή
δυσάρεστο, πόσο εύκολο ή δύσκολο. Ένα ταξίδι που σύντομο ήταν τελικά για
τον φέρελπι νέο πολιτικό, διπλωμάτη και οραματιστή Γιάννο Κρανιδιώτη, τον
άνθρωπο στον οποίο τόσα πολλά επένδυσαν όχι μία αλλά δύο πατρίδες.

Αγαπητοί μου,

Όταν καλείσαι να μιλήσεις και να τιμήσεις τη μνήμη ενός ανθρώπου οφείλεις
κατ' αρχάς, ακόμη και αν προσωπικά τον γνώριζες και διατηρούσες φιλική
σχέση μαζί του, όπως συνέβαινε στην περίπτωσή μας, να προσπαθήσεις να
διεισδύσεις για λίγο στη ζωή του, να γνωρίσεις καλύτερα την προσωπικότητά
του, να αντιληφθείς, όσο μπορείς, τη σκέψη και τη δράση του.

Παρά το σύντομο της ζωής του, ο Γιάννος Κρανιδιώτης σφράγισε τις πολιτικές
εξελίξεις στις κρίσιμες δεκαετίες του '80 και '90 για να καταξιωθεί ως πολιτικός
και ως διπλωμάτης που με επιτυχία συνδύαζε την τεκνοκρατική κατάρτιση με
την πολιτική διορατικότητα και τη σύγχρονη ευρωπαϊκή αντίληψη.

Ο Γιάννος Κρανιδιώτης, γιος του διαπρεπούς Κύπριου δασκάλου, λόγιου,
ποιητή και διπλωμάτη Νίκου Κρανιδιώτη και της αγαπητής κυρίας Χρυσώς,
γεννήθηκε το 1947 στη Λευκωσία. Με νομικές σπουδές στην Αθήνα, το
Ηνωμένο Βασίλειο και τις ΗΠΑ, διδακτορικό στις Διεθνείς Σχέσεις και βαθύτατη
έγνοια και αγάπη για την ιδιαίτερη του πατρίδα, την Κύπρο, αναμείχθηκε πολύ
νωρίς στην πολιτική την οποία θέλησε στοχευμένα να υπηρετήσει.

Πίστεψε στο σοσιαλισμό τον οποίο και υπηρέτησε με επίκεντρο τον άνθρωπο, τα
δικαιώματά του, αλλά και την προώθηση στο νέο διαμορφούμενο κόσμο των
δικαιών του κυπριακού λαού. Διετέλεσε σύμβουλος για το Κυπριακό του
Πρωθυπουργού της Ελλάδας Ανδρέα Παπανδρέου και το 1984 διορίστηκε
Ειδικός Γραμματέας στο Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών για θέματα
Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Υπήρξε αργότερα Διευθυντής του

Ελληνικού Κέντρου Ευρωπαϊκών Μελετών ενώ από το 1991 μέχρι το τέλος του 1992 υπηρέτησε ως σύμβουλος της Κυπριακής Κυβέρνησης για θέματα ΕΟΚ και συνεργάστηκε στενά με τον τότε Υπουργό Εξωτερικών Γιώργο Ιακώβου. Το 1993 διορίστηκε Γενικός Γραμματέας στο Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών για να γίνει αργότερα Υφυπουργός Εξωτερικών για Ευρωπαϊκά Θέματα. Διετέλεσε Ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ το 1995-1997 και Αντιπρόεδρος της μικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Κύπρου – Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από το 1996 έως το 1997 ήταν εκπρόσωπος της Ελλάδας στη Διακυβερνητική Διάσκεψη για την Αναθεώρηση της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έπειτα διετέλεσε εκ νέου Υφυπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας για να αναλάβει το 1999 ως Αναπληρωτής Υπουργός Εξωτερικών, Υπεύθυνος για το Κυπριακό και τα ευρωπαϊκά θέματα.

Η παράθεση και μόνον των ιδιοτήτων και θέσεων που κλήθηκε να αναλάβει ο Γιάννος Κρανιδιώτης τις δύο πολύ κρίσιμες, για Ελλάδα, Κύπρο αλλά και για την Ευρώπη, δεκαετίες του '80 και του '90 μαρτυρούν δύο κυρίως πράγματα:

(α) την εμπιστοσύνη που στο πρόσωπο του έδειξε η Ελληνική Πολιτεία, μεγάλοι πολιτικοί ηγέτες της εποχής και διαφορετικές Κυβερνήσεις και

(β) το ότι για τον Γιάννο η Κύπρος δεν ήταν απλώς σημείο συναισθηματικής αναφοράς. Αντιθέτως, αποτελούσε κεντρικό άξονα της πολιτικής του σκέψης και δράσης.

Ο Θεόδωρος Πάγκαλος, στενός του φίλος και συνεργάτης, γράφει για τον Γιάννο: «Ήταν ο πολιτικός της Αθήνας που μπορούσε να ασχοληθεί με το πανελλήνιο συμφέρον χωρίς να πάψει ούτε μια στιγμή να είναι Κύπριος.... Είναι ο άνθρωπος που δεν μπορούσε κανείς να διακρίνει...μέσα στη δράση του και στην ψυχή του πού σταματούσε η Ελλάδα και πού άρχιζε η Κύπρος».

Με βαθύτατη γνώση των κοινοτικών διαδικασιών, τεχνοκρατική κατάρτιση αλλά και πολιτική οξυδέρκεια, πέτυχε να περάσει πολύ γρήγορα από τη θεωρία στην πράξη, υπηρετώντας πάντα συγκεκριμένους στόχους.

Η Ευρώπη τον συνέπαιρνε ως ιδέα αλλά και ως χώρος συνένωσης των διαφορετικών λαών. Απαλλαγμένος από εθνικιστικές αντιλήψεις και ταγμένος στην κοινωνική δικαιοσύνη και το σεβασμό των δικαιωμάτων όλων των ανθρώπων, οραματιζόταν μια Ευρώπη χωρίς σύνορα, όπου οι διαφορετικοί λαοί θα διατηρούσαν την εθνική ταυτότητα τους αλλά τα κράτη θα έπαυαν να ανταγωνίζονται στη βάση στυγνών κρατικών συμφερόντων. Σε αυτή την Ευρώπη θεωρούσε ότι Ελλάδα και Κύπρος θα έπρεπε οπωσδήποτε να έχουν ρόλο και λόγο.

Ανεξαρτήτως ιδεολογικής τοποθέτησης και θέσεων, οφείλουμε όλοι να αναγνωρίσουμε στον Γιάννο τον πρωτοπόρο σχεδιασμό, την αποτελεσματική δράση, τη συνέπεια και επιμονή στην υλοποίηση ξεκάθαρα προκαθορισμένων στόχων. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι οραματίστηκε και δούλεψε προσωπικά για την ενταξιακή προοπτική της Κύπρου, ενώ ήταν αξιωματούχος της Ελλάδας, όχι εξαιτίας κάποιας προσωπικής εμμονής αλλά επειδή, κατόπιν τεκμηριωμένης μελέτης και πολιτικού σχεδιασμού, είχε πεισθεί ότι η Κύπρος

θα ενίσχυε τη θέση της εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο λαός της, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι, θα μπορούσαν σε αυτό το πλαίσιο αποτελεσματικότερα να διεκδικήσουν τα δίκαιά τους.

Προς επιβεβαίωση των πιο πάνω παραθέτω ένα πολύ ενδιαφέρον απόσπασμα ομιλίας του ίδιου του Γιάννου, από το 1995, με θέμα «Το νέο σκηνικό στο Κυπριακό». Επισημαίνει λοιπόν ο Γιάννος, εξηγώντας τη σημασία της ευρωπαϊκής προοπτικής για την Κύπρο και αναλύοντας τα δικά του πιστεύω: «Η Ευρωπαϊκή στρατηγική ... λειτουργεί θετικά προς την κατεύθυνση της αποτροπής των επεκτατικών σχεδίων της Τουρκίας, καθιστώντας κάθε περαιτέρω διεκδίκηση αδύνατη. Επιβεβαιώνει την αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της ως του μόνου εκπροσώπου της Κύπρου, με την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση συνδιαλέγεται ... Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο μόνος διεθνής παράγοντας που είναι σε θέση να ασκήσει επιρροή πάνω στην Τουρκία, η οποία επιθυμεί να βελτιώσει τις σχέσεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η προοπτική ένταξης της Κύπρου θα προσδιορίσει επίσης το περιεχόμενο της λύσης του Κυπριακού (οποιαδήποτε λύση του προβλήματος θα πρέπει να συνάδει με την Κοινοτική έννομη τάξη).» Και συνεχίζει: «Η ευρωπαϊκή προοπτική θα ωφελήσει επίσης και τους Τουρκοκύπριους, θα διασκεδάσει τους φόβους και ανασφάλειες τους, ενώ ταυτόχρονα θα τους προσδώσει σημαντικά οικονομικά οφέλη».

Στην ίδια προφητική ομιλία του ο Γιάννος Κρανιδιώτης ξεδιπλώνει ουσιαστικά τον τεκμηριωμένο στρατηγικό σχεδιασμό του, την πρόταση του για πορεία πλεύσης σε σχέση με την αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων στην ενταξιακή πορεία της Κύπρου. Εννιά χρόνια πριν την ένταξη, ήδη από το 1995, λίγο μετά την απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Κύπρου, ο Γιάννος Κρανιδιώτης εξετάζει τα σενάρια αποτροπής πρόκλησης κωλυμάτων στην ένταξη σε περίπτωση που το Κυπριακό δεν επιλυόταν, με συγκεκριμένες εισηγήσεις για εναλλακτικά σενάρια και κινήσεις τακτικής στις οποίες η Ελλάδα, ως πλήρες μέλος, θα έπρεπε κατά τη γνώμη του να προβεί. Λέει λοιπόν: «Κατά την άποψη μου η Κύπρος θα πρέπει να ενταχθεί στην ΕΕ έστω και χωρίς να έχει [επιλυθεί] το πολιτικό πρόβλημα... Οι αντιδράσεις που θα προκληθούν από ορισμένους κύκλους και κράτη μέλη [που πιστεύουν] ότι θα πρέπει να προηγηθεί η λύση του Κυπριακού θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με συγκεκριμένη πολιτική. Ο ρόλος της Ελλάδας θα είναι και τότε καθοριστικός. Θα πρέπει η Ελληνική Κυβέρνηση να συνδέσει και πάλι την ένταξη της Κύπρου με κάποια άλλα Κοινοτικά ζητήματα όπως π.χ. την έναρξη διαπραγματεύσεων ένταξης των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και να συναρτήσει τη συναίνεση της από την αποδοχή της εισδοχής της Κύπρου». Και συνεχίζει: «Όταν μιλούμε για ένταξη της Κύπρου, εξυπακούεται ότι αναφερόμαστε στην ένταξη ολόκληρης της νήσου, ολόκληρης της Κυπριακής Δημοκρατίας ως ενιαίας επικράτειας και όχι μόνο του ελεύθερου τμήματος. Είναι γνωστό ότι η κυριαρχία είναι ενιαία και βάσει του διεθνούς δικαίου δεν εκχωρείται προς μία κατοχική δύναμη.»

Ο Γιάννος δικαιωματικά, λοιπόν, τιμάται σήμερα από Κύπρο και Ελλάδα. Η Κύπρος ένιωθε ότι είχε τον άνθρωπο της στην Αθήνα και η Αθήνα γνώριζε ότι οι λύσεις του Γιάννου θα ήταν επωφελείς για το κοινό συμφέρον. Πίστευε

βαθύτατα στην ανάγκη στενής συνεργασίας Κύπρου και Ελλάδας, συμβάλλοντας προσωπικά σε αυτό.

Μιλώντας σήμερα στη μνήμη του σε μια εκδήλωση με συνδιοργανωτές το Ινστιτούτο Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Μελετών (ΙΣΤΑΜΕ) «Ανδρέας Παπανδρέου» και το Πανεπιστήμιο Κύπρου, θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούμε στον άλλο Γιάννο, το γιο του Κύπριου ποιητή και λόγιου Νίκου Κρανιδιώτη, τον πνευματικό άνθρωπο που αγάπησε πολύ τον Γιώργο Σεφέρη αλλά και τον Κώστα Μόντη και μεγάλωσε γνωρίζοντας από κοντά προσωπικότητες που σημάδεψαν την πολιτική αλλά και την πνευματική ζωή της Κύπρου και της Ελλάδας. Λίγοι γνωρίζουν ότι ο Γιάννος αλληλογραφούσε με τον Σεφέρη ενώ είχε την τύχη να γνωρίσει τον Ελύτη, τον Βρετάκο, τον Θεοδωράκη, την Μελίνα και πολλούς άλλους πνευματικούς ανθρώπους.

Στην πραγματικότητα η πολιτική πορεία του Γιάννου Κρανιδιώτη «ήταν συνάρτηση της πνευματικής ... του κατάρτισης». Ακόμη όμως και η αγάπη του για την τέχνη και τα γράμματα είχε τη δική της σχέση με την Κύπρο. Αυτό υποδηλοί και η αξιολογη συλλογή του έργων ζωγραφικής που περιελάμβανε και πολλά έργα γνωστών Κυπρίων ζωγράφων. Παρακολουθούσε πάντα τα πνευματικά και καλλιτεχνικά δρώμενα στην Κύπρο ενώ μπορούσε να τον συναντήσει κάποιος το καλοκαίρι να παρακολουθεί τις παραστάσεις του ΘΟΚ στην Επίδαυρο.

Στον Γιάννο Κρανιδιώτη οφείλεται και η ιδέα για τον εορτασμό των 100 χρόνων από τη γέννηση του μεγάλου Έλληνα διπλωμάτη και ποιητή Γιώργου Σεφέρη. Ο ίδιος ήθελε μάλιστα να δοθεί στη μεγάλη αίθουσα εκδηλώσεων του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών το όνομα του μεγάλου Έλληνα ποιητή, επιθυμία που δεν πραγματοποιήθηκε εφόσον ο τραγικός θάνατος του οδήγησε σε λήψη νέας απόφασης με την αίθουσα να παίρνει τελικά το όνομα του ίδιου του Γιάννου Κρανιδιώτη.

Το Πανεπιστήμιο Κύπρου έχει τους δικούς του ιδιαίτερους λόγους να τιμά σήμερα τον Γιάννο. Ο ίδιος επιδείκνυε μεγάλο ενδιαφέρον για το Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα της Κύπρου, διατηρώντας στενή επαφή με τον Πρόεδρο και τις Πρυτανικές Αρχές του Ιδρύματος. Είχε διατελέσει, ως προσωπικότητα επιλογής της Συγκλήτου, μέλος του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου του Πανεπιστημίου, ενώ διατηρούσε στενές σχέσεις και είχε άριστη συνεργασία τόσο με τον πρώην όσο και με τον νυν Πρόεδρο της Κύπρου στην Αθήνα, τον Γιώργο Γεωργή και τον Ιωσήφ Ιωσήφ, και οι δύο καθηγητές του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Θέλω, ακόμη, να τονίσω ότι ο Γιάννος Κρανιδιώτης άφησε πίσω του σημαντικό συγγραφικό έργο, ενώ δύο μήνες μετά το θάνατο του κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Σιδέρη το βιβλίο του "Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική, σκέψεις και προβληματισμοί στο κατώφλι του 21ου αιώνα" που βρισκόταν στο τυπογραφείο τον τραγικό εκείνο Σεπτέμβρη του 1999.

Αγαπητοί μου,

Παρόλο που η ζωή του Γιάννου ήταν σύντομη, η προσφορά και το έργο του ήταν ουσιαστικό και ιδιαίτερα επωφελές για Κύπρο και Ελλάδα.

Παρακαταθήκη του δεν αποτελεί μόνον η αδιαμφισβήτητη συμβολή του στην ενταξιακή πορεία της Κύπρου, αλλά κυρίως οι αρχές στις οποίες στήριξε την πολιτική του δράση. Τον κέρδισε η πολιτική και η διπλωματία, αλλά δεν αποξενώθηκε ποτέ από την ακαδημαϊκή ανάλυση και την τεκμηριωμένη επιστημονική και ορθολογική αντιμετώπιση των θεμάτων και καταστάσεων. Με διορατικότητα, ρεαλισμό και όραμα έθετε στόχους και τους υλοποιούσε.

Η απουσία του Γιάννου για την Κύπρο και τον αγώνα της είναι ιδιαίτερα αισθητή τούτες τις κρίσιμες μέρες που το Κυπριακό και η ενταξιακή πορεία της Τουρκίας βρίσκονται και πάλιν επιτακτικά μπροστά μας.

Παρά τη βιολογική του απουσία ο Γιάννος, μέσα από τις παρακαταθήκες που μας άφησε, είναι μαζί μας στο δύσκολο αγώνα για την επίλυση του Κυπριακού. Σήμερα που καταβάλλουμε την κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να γεφυρώσουμε τις διαφορές για να επανενώσουμε την πατρίδα μας, δημιουργώντας ένα περιβάλλον ασφάλειας για Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους, σήμερα που παλεύουμε να πείσουμε την Τουρκία να μπει στην ορθή τροχιά λύσης, συνενωτικής και βιώσιμης, σήμερα που έχουμε να αντιμετωπίσουμε πολλαπλές προκλήσεις στο εσωτερικό αλλά και σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, σήμερα η Κύπρος στρέφεται στα κείμενα του Γιάννου που σε σχέση με την αναζήτηση λύσης του Κυπριακού σοφά είχε κάποτε επισημάνει:

«Η πορεία είναι μια πορεία βήμα προς βήμα που απαιτεί ψυχραιμία, μετριοπάθεια, επιμονή, εμμονή και υπομονή στους στόχους μας, ώστε να δούμε σύντομα ξανά μια Κύπρο ενωμένη, κυρίαρχη, με το λαό της να ζει ειρηνικά και ευτυχισμένα στις πατρογονικές του εστίες».

Μαζί με τον πρόποντα έπαινο για τη ζωή και το έργο του, εις μνήμην ενός επιφανούς Κύπριου και Έλληνα και ενός διαπρεπούς πολιτικού και διπλωμάτη, δεν απομένει παρά να επιβεβαιώσουμε, σε αυτή τη συνεύρεση που γίνεται με αφορμή τον Γιάννο, ότι με κύριο στόχο την επανένωση του τόπου μας συμμαριζόμαστε και κάνουμε πράξη τα λόγια του. Δεσμευόμαστε σε μια επίμονη προσπάθεια, όπως ακριβώς την περιέγραφε πριν χρόνια ο Γιάννος Κρανιδιώτης. Είναι μια πορεία για τη λύση του Κυπριακού και όχι τη διχοτόμηση. Μια μονόδρομη για μας πορεία που απαιτεί όντως ψυχραιμία, μετριοπάθεια, εμμονή και υπομονή ώστε να δούμε όσο πιο σύντομα γίνεται μια Κύπρο ενωμένη, με Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους να ζουν ειρηνικά σε ένα περιβάλλον ασφάλειας και ευημερίας. Διαθέτουμε και την επιμονή και την υπομονή και ως το καλύτερο δυνατό μνημόσυνο ανδρών επιφανών, όπως ήταν ο Γιάννος, θα συνεχίσουμε να υπηρετούμε και εμείς με πείσμα και αποφασιστικότητα τους ίδιους υψηλούς στόχους που στη ζωή του υπηρέτησε ο Γιάννος. Για τη δημοκρατία και την ελευθερία. Για την επανένωση του τόπου μας. Για το κοινό μέλλον Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων σε μια πατρίδα χωρίς εσωτερικούς φραγμούς και συρματοπλέγματα.